

NATUR OG MILJØ BULLETIN NORGES NATURVERNFORBUND

**Miljøvern-
departementet
kjenner ikke
Forsvarets
byggeplaner**

SIDE 4

**Regjeringen
om EF og
miljø:
Hvitvask og
svartmaling
– samtidig!**

SIDE 5

**CO2-forskere:
– Vest må
redusere mest**

SIDE 6

**Staten tar
OL-styringen**

SIDE 7

**N&M Bulletins
julefortelling**

SISTE SIDE

**Dansk energiekspert
til N&M Bulletin:**

– Ikke bygg ut nye elver for vår skyld

Statkraft vil bygge ut flere norske elver, for å eksportere «ren» energi til svensker og dansker. Og danskene vil gjerne ha hjelp til å erstatte sine kullfyrte varmekraftverk.

– Men ikke bygg ut nye elver for vår skyld, sier energieksperten Niels Meyer til N&M Bulletin.

Fysikkprofessor Niels Meyer ved Danmarks Tekniske Høyskole er en av danskenes fremste eksperter på energi. Han har arbeidet med energioptimering (enøk) i ti år. I 1978 var han en av forfatterne av boka «Opprør fra midten», som både skapte debatt og fikk innflytelse. Meyer mener norske elver må få være i fred.

Utmerket

– Jeg har kikket litt på mulighetene for å bytte ut dansk, fossil energi med fornybar energi fra Norge. Ideen er i og for seg utmerket. Men det er galt å bygge ut nye elver, sier Meyer til N&M Bulletin.

95 prosent av danskenes energi kommer idag fra kullfyrte kraftverk. Resten fordeler seg på olje- og vindkraft. Danmark satser stort på fornybare energikilder, hovedsaklig vind. Nå

står vindkraften for en prosent av energileveransene, i år 2000 skal dette tallet være doblet.

4 x forbruket

På tross av satsingen på enøk og fornybar energi, vil danskene trenge hjelp for å bli mindre avhengige av kullkraften. Og Norge kan bidra – men våre muligheter finnes innenfor energioptimering, mener Meyer.

– Dere nordmenn bruker jo fire ganger så mye elektrisk energi pr. hode som vi gjør i Danmark. Det er klart det er en enøk-gevinst å hente hos dere. Den gevinsten kan dere jo eksportere til oss, sier Meyer.

Plan for halvering

– Men vil ikke mer energi inn på det danske nettet bare ska-

pe en forbruksøkning, istedet for å erstatte den gamle, kullbaserte energien?

– Neppe. Her i landet er vi i ferd med å skaffe oss en skikkelig energipolitikk – gjennom vår nye el-plan. Før jul får energiministeren overrakt en plan for Danmarks elektrisitetsforsyning og -forbruk i framtiden. Den skal legges fram for Folketinget senest i mars. Planen kommer til å inneholde gode forslag. Jeg tror nok målsettingen på sikt blir en halvering av energiforbruket, selv om det ikke er sikkert man tar sjansen på å si det like ut, sier Niels Meyer.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02

Ansv. red.: Gunnar Bolstad
Redaktør: Jon Bjartnes
Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40
Prod.: GPG Sats & Trykk as

Inn i galgenhumorens tiår

Jeg vet hva jeg ønsker meg til jul i år 2000: Boka «90-åras beste vitser». Det kommer til å bli en suveren samling svart humor – med miljøødeleggelser som tema.

Overalt hvor det finnes tragedier og håpløshet, trenger folk å blåse ut innimellom. Da lager de vitser.

Ondsinnede diktatorer, korrupte byråkrater og ensrettede medier får så hatten passer når folkesjelen tar kreativiteten i bruk. Etter tiår med tungrodd og tåpelig diktatur har østeuropeerne blitt vår verdensdels eksperter: Det finnes et utall Lenin-vitser, Stalin-vitser, Bresnev-vitser og sikkert også Gorbatsjov-vitser i omløp. Alle er gjennomført respektløse, noen av dem svært ondssinnede – og de fleste er gode.

Karikaturtegnerne er ofte den svarte humorens fremste forfattere. Illustrasjonen over er et godt eksempel. Den sto i Naturvernforbundets nå fusjonerte og omdøpte tidsskrift Norsk Natur i 1988, og illustrerte en artikkel om drivhuseffekten. Tegneren er Thore Hansen, en av de desiderte pionerer på feltet miljørettet svart humor i Norge.

Et annet godt bidrag kom fra signaturen Nærum i musikkavisa Nye Takter – bilag til Arbeiderbladet – like etter at Petter Nomes ozonhull-programmer var vist på NRK.

Scenen er et godt norsk hjem. Far leser avisen i ro og fred, mens mor glaner på TV med oppspilte øyne. Hun sier:

– Jeg skulle ønske de sluttet å sende sånne skumle programmer som bare tar nattesøvnen fra folk!

Far: – Å, du mener nattkinoen?

Mor: – Nei, jeg mener disse programmene om forurensning!

Sånn skal det være, og sånn kommer det til å bli. For er det en ting som er sikkert foran det viktigste tiåret i menneskehetens moderne historie, så er det at det kommer til å bli verre før det blir bedre. Da trenger vi vitsemakerne – og slett ikke bare for moro skyld.

Norsk landbruk må betale dyrt for utslipp

To forskningsrapporter laget for Statens Forurensningstilsyn viser hvor mye det vil koste å oppfylle de krav Nordsjøavtalen stiller. Rapportene som ble gjort kjent gjennom Klassekampen avslører behov for investeringer i milliardklassen for å kunne halvere landbrukets utslipp av næringsstoffer.

Landbruket i de ti fylkene som har avrenning til Nordsjøen, slipper årlig ut 17 000 tonn nitrogen og 470 tonn fosfor. For å oppfylle kravet om en halvering av utslippene innen 1995, viser rapportene at det trengs investeringer på 3 milliarder og årlige overføringer på 600 millioner kroner.

Selv denne kostnadsberegningen kan være for optimistisk. I følge forsker Fred Håkon Johnsen ved Norsk Institutt For Landbruksøkonomisk Forskning (NILF) vil det i tillegg bli nødvendig med miljøavgifter som gir en to- til tredobling av prisen på kunstgjød-sel.

Drammensere vil betale for ren elv

Beboerne langs Drammensvassdraget er villige til å betale mer i kloakkavgift for å få ren elv, skriver Forbrukerrapporten.

En spørreundersøkelse bekrefter at beboerne er positive til å betale et tillegg på 500 kroner i året i en tiårs periode, eller å ta et skippertak og betale 1.350 kroner mer i året i tre år, for å få rensset vassdraget.

Forbrukerrådets organ skriver at politikerne ikke tør øke avgiftene nok til tross for at folk flest er villige til å betale.

Østersjøen: Miljøvern gir avspenning

– Østersjøområdet kan bli et modellområde for hvordan miljøvern kan inngå i en positiv sikkerhetspolitisk sammenheng, skriver den amerikanske forskeren Arthur H. Westing i en ny bok.

Landene rundt Østersjøen – Polen, de tre baltiske republikkene, Øst- og Vest Tyskland og Norden inkludert Norge – har alle forutsetninger for å bruke miljøvernssamarbeid for å skape tillit. Miljøvern vil derfor bli et viktig bidrag i avspenningsprosessen. Demokratiseringen av Øst-Europa og en generell økt interesse for miljøvern tiltak også i denne delen av Østersjøområdet har gjort dette mulig, hevder Westing i boken, som er omtalt av Dagens Næringsliv.

Boken, «Comprehensive Security for the Baltic – an Environmental Approach», er en faktaorientert oversikt over miljøproblemene i området samtidig som den kobler miljøvern med avspenning.

TØI-sjefen vil doble bensinprisen

Forskningsjef Knut Østmoe i Transportøkonomisk Institutt vil øke bensinavgiftene. – For å få bilbruken ned er det bare en kraftig økning i den altfor lave bensinprisen som nytter, sier Østmoe til Vårt Land.

Forskningsjefen ønsker en bensinpris på 10 kroner literen. TØIs beregninger viser at en økning i denne størrelsesorden vil redusere bilbruken med 13 prosent.

Bilbruken i Norge har gått kraftig opp på 80-tallet. For å stoppe denne negative utviklingen og dermed også oppnå en reduksjon av utslippene fra biltrafikken, må politikerne ty til slike drastiske virkemidler, mener Østmoe.

Helsevennlig test krever dyreliv

Forfengelige naturvernere som sverger til Body Shop-produkter fordi forretningskjeden ikke prøver ut produktene sine på dyr, må i framtiden kanskje gå annetsteds for å pleie hud og hår.

Dersom EF-kommisjonen får gjennomslag for et nytt lovfor-slag, vil Body Shops produkter trolig bli forbudt fordi de IKKE er testet på dyr.

EF-byråkratene hevder at den eneste trygge metoden man kan bruke for å sikre seg mot giftige kjemikalier er å teste dem gjennom dyreforsøk. Ifølge de nye EF-reglene vil

Body Shop-produktene ikke kunne tillates, selv om de er testet på mennesker som har stilt opp frivillig.

– Det vil sette oss tilbake til middelalderen, sier en opprørt Chris Fisher i den britiske for-eningen mot dyreforsøk til avisa Today. – Hundretusenvis av dyr vil lide unødvendig for å gjøre byråkrattenes liv lettere.

ElektroVakuum

Alt i skilt og lysreklame

Ring i dag: tlf. (02) 37 43 37

ELEVATOR

OLE DEVIKS VEI 20
0666 OSLO 6
TLF. 64 66 40

Advokat Per Eckhoff

Tordenskiolds gt. 6B, 0160 Oslo 1
Tlf. (02) 42 62 26

outokumpu
NORGE A/S

Bærumsveien 373, 1346 GJETTUM
Tlf. 02/54 78 00

Syberg
Avfall

Syberg Agentur A/S
Drammensveien 114
Boks 93, Skøyen, N-0212 Oslo 2
Telefon: (02) 44 10 74. Tefax: 72750

Pran & Torgersen A/S

PB 7104 Homansbyen, 0306 Oslo 3
Tlf. (02) 55 20 30

ALCATEL
STK

TK-ventilasjon as

Furusethveien 21 - 1053 Oslo 10
Telefon (02) 32 26 10
Bankgiro 7072.05.00173
Telefax (02) 32 62 22

FALCON BØRSANALYSER A/S

Stranden 1, 0250 Oslo 2
Tlf. (02) 83 13 10

Inn i 90åra

I denne spalten har vi hatt ytringer fra folk som kan og vil påvirke miljødebatten i tiåret vi nå går inn i. Vi runder av med stortingsrepresentant Pål Atle Skjervengen, nestformann i Fremskrittspartiet.

De av oss som ønsker å bruke markedsmekanismen for å redusere forurensningsnivået har fra enkelte hold blitt ut-satt for sterk kritikk. Tenke seg til å snakke om marked og miljø i samme åndedrag – størrelser som av enhver sosialist blir sett på som motsetninger. La meg derfor forklare hvordan markedsmekanismen er langt bedre egnet til å redde miljøet enn et hvilket som helst annet styringsmiddel.

I et fritt marked bestemmes prisen på varer og tjenester av leverandørens tilbud og kundens etterspørsel. Dette medfører også at prisen kan begrense etterspørselen. I et fullstendig fritt marked kan det lett oppstå situasjoner hvor det på kort sikt lønner seg å tilby varer og tjenester fordi kundene tillegger forurensningseffekten liten vekt. Derfor er utfordringen å bruke de samme mekanismer til å begrense kundens etterspørsel etter foruren-sende varer og tjenester ved å sørge for at disse varene og tjenes-tene er dyrere enn mindre forurensende varer og tjenester.

Vi kan med andre ord buke prismekanismen fremfor bare forbud, påbud og restriksjoner i kampen for et bedre miljø.

Derfor går Fremskrittspartiet inn for å ta i bruk miljøavgifter. I en slik avgiftspolitikk forutsetter vi følgende:

Det totale skattenivået skal være slik at det er lønnsomt å arbeide. Det innebærer en radikal reduksjon i inntektsskatten.

Næringslivet skal ikke totalt sett utsettes for høyere skatter og avgifter. Det innebærer at for hver miljøavgift som innføres, må andre avgifter reduseres tilsvarende.

Kundene skal totalt sett ikke få høyere levekostnader, men det skal lønne seg for dem å kjøpe miljøvennlige produkter. Kunder som likevel velger produkter som det knytter seg miljøulempet til, skal betale en pris som er så høy at det lønner seg å vurdere kjøpet eller redusere omfanget.

Jeg legger for ordens skyld til at enkelte produkter er såvidt miljøskadelige at de må forbys.

I debatten om hvordan man skal redusere bilforurensningen, har jeg følgende forslag:

1. Importavgiften fjernes, slik at bilbrukerne får råd til å kjøpe nye og langt mindre forurensende biler. En utskifting av bilpar-ken vil bety mye for å redusere utslippene.

2. Når importavgiften er fjernet og investeringskostnadene er redusert, kan brukskostnadene reguleres. Dersom det er ønske om at biltrafikken skal reduseres, kan bensinavgiften settes opp. Dersom det er et mål å spre trafikken i pressområder i rushtiden, kan man innføre et avgiftssystem som tas i bruk bare i rushtiden.

Et slikt system vil gjøre det mer lønnsomt å kjøpe nye, driftssik-re, trafikkisikre og mindre forurensende biler, samtidig som det vil bli mindre lønnsomt å bruke bilen i tide og utide.

Resirkulering: Lang tur intet hinder

Lange avstander er ikke noe hinder for å sende papir og glass til resirkulering. Når det gjelder energiforbruk, kan man frakte returpapir 4.500 mil med tog – eller 1.500 mil med lastebil – før vinningen går opp i spinningen.

Glass kan transporteres 512 mil med tog eller 165 mil med lastebil, før energiforbruket ved transport utligner gevinsten ved resirkulering.

Dette er resultatet av noen beregninger som miljøvernadvokater Carl S. Bjurstedt i Vinje kommune har gjort.

Mer vågehval enn antatt

Vågehvalbestanden i norske farvann er større enn tidligere antatt, ifølge tellinger foretatt av Havforskningsinstituttet i Bergen.

– Vågehvalbestanden er på mellom 60.000 og 100.000 dyr, sier forskningssjef Øyvind Ulltang ved Havforskningsinstituttet til Dagsrevyen.

Nordland Småkvangarlag krever nå at vågehvalfangsten gjenopptas.

JUL KARLSEN A/S

Strømsvn. 346, 1081 Oslo 10.
Tlf. (02) 30 75 55

STABINOR
TETTER BETONG

3400 Lier. Tlf. (03) 84 57 55

Hovedansvarlig i Miljøverndepartementet:

«Kjenner Forsvarets planer bare fra pressen»

Underdirektør Frode Sandvik er hovedansvarlig for Miljøverndepartementets kontakt med Forsvaret i spørsmål om naturinngrep. For få uker siden ble det kjent at Forsvaret skal bruke 5 milliarder kroner til utbygginger i Troms og nordre Nordland i åra som kommer.

– Jeg kjenner ikke til disse planene utenom de presseoppslag jeg har sett, sier Sandvik til N&M Bulletin.

Allerede i 1990 skal Forsvaret gjøre investeringer for 2.5 milliarder kroner i Troms og nordre Nordland. Resten skal fordeles utover første halvdel av 90-åra.

10-15 % i urørt natur

I Forsvarsdepartementet får N&M Bulletin opplyst at 10-15 prosent av investeringssummen skal gå til inngrep i hittil urørt natur. Dette betyr investeringer for inntil 750 millioner kroner.

– Som Miljøverndepartementets hovedansvarlige i slike saker, underdirektør Sandvik, skulle ikke du være informert om så omfattende planer?

– Jeg burde vært det.

Ikke fungert

– Forsvaret skal holde sivile planleggingsmyndigheter orientert. Forsvarets investeringer innebærer viktige inputs i saker som er regional- og bygningspolitisk interessante. Disse informasjonsrutinene har ikke fungert i denne saken, sier Sandvik.

Han kan nå fortelle at Miljøverndepartementet har tatt initiativet til «en serie konsultasjoner».

«Personavhengig»

Sandvik regner med at Miljøverndepartementet og Forsvarsdepartementet er «gjensidig oppdatert» om to-tre måneder.

Forsvaret skal investere 5 milliarder kroner i bygg og anlegg i Troms og nordre Nordland de neste fem åra. 10-15 prosent av utbyggingene skal foregå i urørt natur. Hovedansvarlig i Miljøverndepartementet, underdirektør Frode Sandvik, sier til N&M Bulletin at han bare kjenner planene fra pressen.

– Og da er det blitt mars måned, i et år hvor det skal investeres for 2.5 milliarder. Tyder ikke det på at oppfølgingen av de informasjonsordninger som finnes har vært helt elendig?

– Slikt er veldig personavhengig, sier den rutinerte underdirektør til N&M Bulletin.

Lavt tempo

Etter det N&M Bulletin erfarer har Miljøverndepartementet ofte problemer med å holde tritt med Forsvarets tempo i utbyggingssaker. Ofte er det også tilfeldig hva Miljøverndepartementet tar opp.

– Det hender jo de finner noen papirer i skuffer og skap der borte, sier en kilde i Forsvarsdepartementet. Noen saker er også stemplet som så

hemmelige at Miljøverndepartementet ikke får høre om dem.

Ber om penger

Naturvernforbundet har nå bestemt seg for å ta saken i egne hender. I et brev til Forsvarsdepartementet ber forbundet om 100.000 kroner til utredning av konsekvensene av Forsvarets store naturinngrep i nord.

I brevet uttrykker forbundet sterk misnøye med både Forsvarsdepartementet og Miljøverndepartementet, og bruker uttrykk som «manglende vilje» og «maktarroganse» for å beskrive situasjonen.

Naturvernforbundet legger spesiell vekt på at Planlovens paragraf om hemmelighold ikke må misbrukes.

Regjeringen om EFs miljøpolitikk:

Hvitvask og svartmaling

Det er ikke noe nytt at den norske regjeringens holdninger til EF spriker til flere kanter. Men deltakerne under forrige ukes store konferanse i Oslo om EF, Norge og miljøvern, opplevde at handelsminister Kaci Kullmann Five (H) og statssekretær Steinar Ness (Sp) i Miljøverndepartementet rett og slett lever i forskjellige verdener.

Five åpnet konferansen med blant annet å snakke om EFs nye ekspertrapport om miljøkonsekvensene av det indre marked.

– I rapporten heter det at opprettelsen av det indre marked i 1992 vil føre til økte belastninger for miljøet, hvis ikke effektive mottiltak settes inn. Og det er nettopp mottiltakene det er grunn til å legge vekt på, sa hun.

Grunnleggende

Men der Kaci vasker hvitere, kommer Steinar Ness og maler svart etterpå.

– Nasjonale miljøkrav kommer fort i motsetning til de fire friheter som er hovedmålet med EFs indre marked, sa Ness da Kaci hadde gått på jobb. Han uttrykte stor skepsis

til de grunnleggende premisse-ene for EFs arbeid.

Uten strategi

Det får selvsagt betydning for en regjeringens politikk, når den ene hånda ikke liker det den andre holder på med. Fives og Ness' innlegg viste at Norge nå står uten en konsekvent holdning til internasjonalt miljøvern, – og at regjeringen er helt blottet for en enhetlig miljøpolitisk strategi i arbeidet med tilpasning til EFs indre marked.

Ikke foregangsland

Ikke er vi spesielt mye å skryte av som foregangsland heller, skal vi tro EFs representanter på konferansen.

– Jeg er ikke like imponert over de norske ambisjonene i miljøpolitikken som mange

nordmenn er, sa dansken Jørgen Henningsen. Han er direktør i EF-kommisjonens miljøvernnavdeling.

Ikke desto mindre ønsket han Norge velkommen i EF for å styrke miljøpolitikken.

– Kom til oss

Det gjorde også lederen i EF-parlamentets miljøvernkomite, skotten Ken Collins (Labour).

– Når dere ikke er EF-medlemmer, står dere utenfor den debatten som setter mål og standarder for f.eks. sur nedbør- og Nordsjø-spørsmål, sa Collins.

På spørsmål om norske politikere på Brussel-tur snakker med EF-toppene om miljøvern, svarte Collins rundt og rutinert at det ikke var noen grunn til å trekke norske politikeres troverdighet i tvil.

EF vil rense kystene

De neste tre åra skal EF bruke 500 millioner ECU (ECU = EFs felles valutaenhet), tilsvarende 3.9 milliarder kroner, til å rense opp kyststrekninger, hovedsaklig i Middelhavsområdet.

Dette er et av de første tegn som tyder på at EF-kommisjonen vil bruke penger på miljøvern, skriver Financial Times.

Kloakk og avfall

Pengene skal i første omgang brukes til å sette i verk to ulike programmer. Det største programmet skal sørge for kloakk-

rensing og lagring av spesialavfall i områder som fra før får distriktstøtte av EF. Det andre er et spesialprogram for Middelhavsområdet, som også inkluderer enkelte land utenfor EF. I disse planene inngår mye grunnforskning for å kartlegge problemer og vurdere alternative rensetiltak.

Mer penger?

EF-talsmenn innrømmer at pengene ikke vil strekke til i forhold til behovet for rensing. Men etterhvert som medlemsland blir pålagt å støtte programmene, regner man med at ytterligere en milliard ECU (7,8 milliarder kroner) kan bli gjort tilgjengelig.

Miljøavgifter på vei inn

Miljøavgifter gjør om kort tid sitt inntog i store deler av Europa.

Den italienske regjeringen presser på for å få miljøavgifter på toppen av EF-kommisjonens sakliste. Etter italiensk initiativ skal kommisjonen nå kartlegge mulige konflikter mellom miljøavgifter og det indre marked.

Vervet som leder i EFs ministerråd går på omgang mellom medlemslandene, i alfabetisk rekkefølge. Siste halvår 1990 er det Italias tur. Financial Times skriver at italienerne trolig vil bruke sin lederperiode til å få fortgang i saken.

Uavhengig av utviklingen i EF har også Storbritannias miljøvernminister Chris Patten gitt signaler om at Thatcher-regjeringen vil bruke økonomiske virkemidler i miljøvernarbeidet. Under en internasjonal energikonferanse i London nylig, sa Patten i generelle vendinger at å sette en pris på miljøkostnader kunne være veien å gå. Et annet tiltak Patten vurderer, er å konstruere et system der utslippstillatelser kan kjøpes og selges.

Patten understreket videre at energiprisene må stige for å oppmuntre til energioverføring.

– Det blir avgjørende å eliminere slike subsidier, sa Patten.

NYTT
Ottar
Om nordnorsk natur og kultur

Hvorfor krise i Barentshavet? Les Ottar nr. 1/89 om Barentshavet!

Fåes hos bokhandelen eller Tromsø Museum 083-86080

Hordaland
fylkeskommune

LØRENSKOG
KOMMUNE

AUST-AGDER
FYLKESKOMMUNE
FOR ØKET FYLKES-
KOMMUNAL INNSATS
I NATUR OG
MILJØVERNSAKER

Krav til CO₂-reduksjoner: Mest i vest

Vesten må ta de største krafttakene. Den tredje verden har ennå litt å gå på. Det er konklusjonen i en forskningsrapport som tar for seg detaljerte planer for hvordan verden skal nå målsetningen om en kraftig reduksjon av CO₂-utslippene.

De industrialiserte landene må redusere utslippene av karbondioksid med 20 prosent innen år 2005, 50 prosent før 2015 og 75 prosent før 2030. Utviklingslandene kan fortsatt øke utslippene, men må deretter redusere til dagens nivå innen 2030, ifølge den detaljerte forskningsrapporten som er laget på bestilling fra den nederlandske regjeringen.

«Budsjett»

Rapporten bygger på et globalt «budsjett» for utslipp av CO₂. «Utslippsstillatelsen» er delt i to like sekkeposter, hvorav Vesten og den tredje verden får hver sin. Forskerne, som tilhører Det internasjonale prosjektet for bærekraftige utviklingsmønstre, innrømmer uten videre at dette vil ramme Vesten hardest, men mener at dette er en naturlig og farbar vei.

Stopp etter 22 år

Ut fra de to sekkepostene er hvert land tildelt et nasjonalt utslippsbudsjett. På denne måten blir for eksempel Storbritannia tildelt 42 år med dagens utslippsnivå, før budsjettet deres simpelthen er brukt opp. Øst-Tyskland må greie seg med 22 år. Budsjettene er basert på CO₂-utslipp pr. innbygger.

Forskerne har satt klare økologiske grenser for hvor mye CO₂ som kan slippes ut uten at den globale oppvarmingen blir katastrofal. De mener at vi kan tåle en temperaturøkning på 0,1 grad Celsius hvert tiende år. Imidlertid går det en absolutt grense på 2,5 graders økning med 1850 som basisår.

Frykt for avskoging

Det er muligheten for en avskoging som er forskernes største bekymring. 0,1 grads øk-

ning pr. tiår vil gjøre det mulig for trærne å tilpasse seg nye forhold, mener tyskeren Wilfrid Bach og amerikaneren Florentin Krause, som er talsmenn for forskerteamet. – Overskrides denne grensen er faren for avskoging overhengende, sier de to til New Scientist.

Sprekker i 2030?

Budsjettet åpner for utslipp av 300 milliarder tonn karbon fra fossile kilder i perioden 1985 til 2100. Med dagens trend vil dette budsjettet sprekke allerede i år 2030.

Det er verdt å merke seg at forskernes CO₂-budsjett legger til grunn omfattende begrensning av KFK-gasser og metan, ekspansiv skogplanting for å binde karbon i skog, samt reduksjon i utslippene av nitrosegasser.

Øynasjoner vil ikke drukne

De industrialiserte landene har en moralsk plikt til å gjøre noe med den globale oppvarmingen – og de må gjøre det fort. En uttalelse fra en småstats-konferanse som nylig ble avholdt på Maldivene levner ingen tvil om hvem som har ansvaret for drivhuseffekten.

Representanter for 14 små stater i Karibien, Stillehavet og Det indiske hav tilbrakte en uke i Maldivenes hovedstad Male, der de diskuterte drivhuseffekten med forskere og tekniske eksperter. Sluttklæringen tar til orde for et felles krafttak der hjelp til selvhjelp er et av stikkordene.

– Alle de små statene befinner seg i det samme synkende skipet, sa Maldivenes president, Maumoon Abdul Gayo-

om, som selv bestyrer et land som ikke rager høyere enn et par meter over havoverflaten på det høyeste. Gayoom påpekte at det ennå er mangel på konkret handling og at de vestlige landene ikke er i stand til å se på drivhuseffekten som et globalt problem. – Dette henger selvfølgelig sammen med at vestlige statsledere i så fall måtte revurdere den økonomiske verdensorden, sa Gayoom etter konferansen.

Gayooms utfall henspilte på FN-konferansen som nylig ble avholdt i Nederland, der de rikeste landene vegret seg for å forplikte seg til konkrete tiltak mot den globale oppvarmingen.

– Hverken Maldivene eller andre små øynasjoner ønsker å drukne. Vi ønsker heller ikke å bli økologiske flyktninger. Vi vil kjempe for våre land. Men vi trenger hjelp i denne kampen, sa Gayoom, ifølge New Scientist.

Kommunen vil ha dyrt og dumt OL: Staten tar styringen

Toppfolkene i Lillehammer kommune ønsker seg et dyrt og lite miljøvennlig OL. Men det får de ikke, for nå tar staten styringen over anleggsplasseringen for lekene på Lillehammer.

Statens representant i Oppland, fylkesmann Knut Korsæth, la på en pressekonferanse søndag fram innholdet i sin høringsuttalelse til Lillehammers utbyggingsplaner. Det er all grunn til å tro at uttalelsen er klarert til topps i Miljøverndepartementet, trolig også helt opp til statsminister Jan P. Syse.

– Grav det ned!

Og fylkesmann Korsæth var ikke nådig.

Bob- og akebane i Kanthaugen, Lillehammers «Holmenkoll-ås», vil han slett ikke ha. Den store skøytehallen som kanskje skal bygges på Stampestletta – og kanskje i Hamar istedet – vil han grave ned i bakken av estetiske grunner.

Han vil flytte langrenns- og skiskytingsstadion til en innarbeidet skytebane, eller til et område nær militærleiren på Jørstadmoen. Løypetraseene vil han også flytte på.

Sånn blir det

21. desember skal Lillehammer kommunestyre behandle anleggsplasseringene. Dersom fylkesmannen ikke blir hørt der, kommer han til å benytte seg av sin innsigelsesrett. Da havner den endelige avgjørelsen i Miljøverndepartementet.

Det er all grunn til å tro at Regjeringen støtter sin representant i Oppland – ikke minst fordi Lillehammers løsninger ofte er både dyrere og mindre miljøvennlige enn fylkesmannens alternativer.

– Fornøyd

Olav Myrholt styrer Naturvernforbundets prosjekt Miljøvennlig OL på Lillehammer. Han er rimelig godt fornøyd med statens holdninger i saken.

– Dette betyr et skikkelig framskritt i forhold til Lillehammers egne planer. Presset på de mest attraktive turområdene i byen vil bli mindre. Men vi kunne ønsket oss en klarere avvisning av kommunens planer for langrenns- og skiskytingsstadion, sier Myrholt til N&M Bulletin.

I sin høringsuttalelse støtter Naturvernforbundet planene om å flytte den store skøytehallen til Hamar.

Mindre svovel, mer bly og sink

Svovelinholdet i lufta over Norge har gått ned med 40 prosent de siste ti åra, mens svovelinholdet i regn har sunket med 25 prosent. Men tilførselen av nitrogenforbindelser er stabil, og luftas innhold av bly og sink har økt kraftig.

Dette går fram av den årlige overvåkningsrapporten som Norsk Institutt for Luftforskning (NILU) lager for SFT.

Årsaken til nedgangen i svovelinholdet forklares med reduserte svovelutslipp, hovedsakelig på kontinentet. I en pressemelding fra Miljøverndepartementet heter det at det internasjonale samarbeidet nå bærer frukter.

På sørlandet er blyinnholdet i regnvann fordoblet. Også på

østlandet er det registrert en økning. Innholdet av sink har økt med over 50 prosent i landsgjennomsnitt.

Einar Joranger i NILU har imidlertid ingen forklaring på hvorfor lufta inneholder mer bly og sink enn før.

– Det kan skyldes tilfeldige variasjoner. Vi får ulike utslag fra år til år. Mye skyldes nok varierende meteorologiske forhold, sier Joranger til N&M Bulletin.

– Økningen er spesielt stor på sørlandet, der vannet er surt. Bly som blir liggende i surt vann kan løses opp i ioner. Kan slike blyioner fordampe og finnes igjen i nedbøren?

– Det er lite sannsynlig at det er en medvirkende årsak, sier Einar Joranger. Han vil se om tendensen til økende bly- og sinkinnhold er den samme neste år, før han trekker klare konklusjoner.

Ønsker lesere og annonsører
en god jul og et godt nytt år!
Neste nr. kommer 12.1.90

Nye tider...

Det er grågrønn desember i Oslo. Månen lyser goldt over det støvete hustaket. Taust suser en mørk, kappekledd skikkelse inn på taket, nordfra. En godhetens forkjemper i en vanskelig verden tar et øyeblikks pause.

Julenissen hoster lavt og surklende mens han fortøyer reinsdyra til inntaket for ventilasjonsanlegget.

– Det er varmen. Jeg venner meg visst aldri til denne varmen, mumler han, mest for seg selv, mens små svettedråper pipler fram gjennom buskete øyenbryn.

Reinsdyra kaster et svakt grønnskjær over oss, når vi setter oss mellom julegavesekken på sleden.

– Cesium?, spør jeg. Nissen nikker.

– Ikke skikkelig reinlav å finne noe sted lenger. Men det er verre at de er blitt så tunghørte. Overlydsfly, vet du. Det var to stykker, de overrasket meg fullstendig da de plutselig jog opp fra Alta-canyonene, skremte nesten vettet av Rudolf, stakkar. Vi måtte nødlande ved Sautso. Nå hører de knapt en lyd.

Nissen ser på skotuppene sine. Riktig gammel blir han visst aldri, det stritter kraftig hår ut under lua, og håndtrykket er fast som gråstein. Men sliten kan han bli, og lut i ryggen. Det tar på å være snill støtt.

Med ett lyser han opp:

– Endelig er jeg kvitt allergien min! År etter år har jeg gått med hjertebank og sår hud i hele januar, og ikke om jeg har

skjønt hva som har gått av meg. Men i forfjor skulle jeg ned ei trang pipe på vestlandet et sted, ålet meg nedgjennom, og trodde jeg kunne plante beina trygt i peisen da jeg plutselig sto bom fast. Tror du ikke de hadde montert en sånn slags rensesak – katalysator, heter det – i pipa! Jeg fikk jo karret meg opp igjen til slutt, banket bryskt på døra og lurte på hva dette skulle bety. Joda, sa vestlendingen, han sparte ved på den måten, og ikke slapp det ut så mye sot og røyk heller. Og det syntes jeg var en god tanke. Så nå har jeg begynt å gi bort sånne katalysatorer til folk, også har jeg begynt å gå døra, jeg som andre. Og sannelig forsvant allergien i samme slengen, og jeg som trodde sot var rent!

Nissen ler. Det er mye rart å si om nye tider, men kommer gjør de og det er best å ta dem med godt humør.

Det blåser en mild vind over hustaket. Byen stilner, drosje-

sjåfører og ranglefanter har grepet kontrollen over de plastikkpyntede julegatene. Nissen kikker skrått bort på meg, han smiler lurt i becquerell-lyset. Jeg forstår at det er tid for betroelser.

– Før i tida gjorde jeg aldri et spik mot unger. Men nå lurar jeg både dem og foreldrene, om så skal være. Så mye rart som folk vil ha til jul nå, hjelper det ikke hvor mye vi sliter i verkstedet hele året. Det er uråd å lage nok pakker.

Jeg blir klam. Her ramler idealene. Jeg ser nissen glise. Hva pokker er det han mener?

– Jeg har omskolert smånisene – he he. Før snekret de leketog og sydde bamser året rundt. Nå bruker jeg dem til å hente gamle gaver som ikke blir brukt likevel.

– Hente?

– Ja, hente, ja. Og så pakker vi dem inn på nytt og deler dem ut til andre unger. Ingen merker noe, og jeg får tid til å dra på studieturer til Afrika

sommerstid, for å finne ut om jeg kan pensjonere Rudolf og begynne å bruke antiloper når mildværet er over oss for fullt!

Jeg forsøker å stamme fram et spørsmål, en innvending, men nissen bare hoier av latter.

– Den hadde du ikke ventet deg, hæ? Nye tider, nye skikker, vet du!

Nissen buldrer og skratter så hele taket gynger, mens han løser tjoringen rundt ventilpipa. Jeg reiser meg brått fra haugen av resirkulerte julegaver. Nissen setter seg fremst i sleden og tar tømmene.

– Hypp, Rudolf! Vi har noen tusen unger vi skal glede i natt, brøler han idet han letter, luringen.

Jeg blir stående og glane. Han holder stor fart, og snart er det umulig å skille den lyssende kjøretoningen fra stjernene over byen.

Men ennå kan jeg høre ham le.